

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
HAZİRAN 2023 - SAYI 178

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAİL GÜR - MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM
Hukuk Müşaviri Av. ALİ ÇAVUŞOĞLU

KÜTÜPHANE VE ARŞİV
Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicalibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

 / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

İslâm bilim tarihiyle ilgili bir eserde yazar; İslâm medeniyetinin en şaşılahtı yüzyıllarında (9 ila 15. asırlar arası) gerçekleştirilen bilimsel faaliyetlerin yeteri kadar bilinmediğini, hatta Ernest Renan, Pierre Duhem gibi bazı Batılı yazarlar tarafından yerildiğini, bu bilimsel ve entelektüel çalışmaların en iyi ihtimalle Kadim Yunan ile Rönesans

Avrupa'sının arasında basit bir vasıta ve taşıyıcı olarak görüldüğünü söyler ve ekler: "Bu sebeple, hem bir yetersizliği bertaraf etmek hem de tarihe dair bir haksızlığı düzeltmek için bu mütevazı eseri hazırladık..."

İşin özeti tam olarak böyle. İslâm bilim tarihi yeteri kadar bilinmiyor, üstelik bilmediğimizi de bilmiyoruz. Halbuki, "uzun bir zaman dilimine yayılmış özgün halka" olan İslâm bilimi; Çin, Hind, Mezopotamya, Mısır ve Yunan ekollerinden de istifadeyle kendine has mektebini kurmuştur.

Astronomi sahası da bu mektebin en önemli şubelerindedir ve İslâm astronomisi, sadece "ibadet vakitlerinin tayini" maddesiyle sınırlı değildir. Bilakis daha geniş manada; gözlem (rasat) sonucu gök cisimlerinin tasviri ve hareketleri, trigonometri, yeni modellemeler, özel astronomik tablolar, astronomik aletlerin icadı ve imali, rasathanelerin inşası gibi bir dizi mühim faaliyeti bünyesinde barındırır.

Bu ayki kapak dosyamız, böylesine geniş bir sahanın önemli bir cüzüne dair: Rasathaneler. Sizlere, "deryadan katreler" kabilinden malumat aktarmaya çalışıyoruz. Halbuki dosyamızda ismi geçen her âlim, her şehir ve her bir astronomik alet, müstakil dosya olarak çalışılabilecek derinliğe sahip. İstifadeler diler, Kurban Bayramı'nızı tebrik ederiz.

içinde

HAZİRAN 2023
sayı

178

26-39
MÜSLÜMANLARIN
UZAY GÖZLEM ÜSLERİ
RASATHANELER

KAYIHAN ÇAĞLAR

ekiler

6

AYIN GÜNÜ

MEHMED ŞEVKİ

8

YAZIHANE

10

İNFO: MATRAKÇI NASUH

12

**"DİNİ BİLGİLERİ ÖĞRENMEYEN
ÇOCUKLAR ÇALIŞTIRILMAYACAK!"**

TALİM-İ SIBYAN FERMANI

DR. SELMAN SOYDEMİR

18

GURBETTE BİR BAŞKENT

DİMETOKA

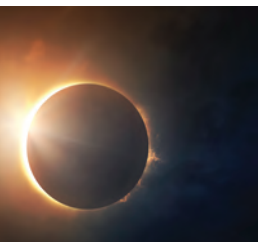
TUNAHAN KANICI

40

ÂNIN HİKÂYESİ

TUNA SER

42

**GÜNEŞ VE AY TUTULMALARI
EFSANELER VE HAKİKATLER**

AHMET SARBAY

49

BERCESTE

50

**SON OSMANLI MESCİD-İ AKSÂ'YI
İHYA ETTİ**

YASİN ODABAŞI

56

**YILDIZ KÜTÜPHANESİ'NDE
BİR KİTAP KURDU**

KİTAPÇIBAŞI SÜLEYMAN HASBÎ EFENDİ

ERTUĞRUL ÖZBİLEN

62

TARİH AMBARI

MUSTAFA DEDELER

64

MABETTEN

MÜZE OLUR MU?

DR. AHMET HAMDİ BÜLBÜL

70

**BURASI; İLİM MECLİSİ, GARİPLER
YATAĞI, MİSAFİRLER DURAĞIDIR!**

GAZİ AHMED PAŞA KÜLLİYESİ

SALİH ÇAVDIR

76

TESTGÂH

AHMET SARBAY

78

BULMACA

SELMAN ASLAN

ayın günü

ayın günü

6 Haziran

1944

Müttefik Devletler Normandiya'ya Çıkarma Yaptı

1 EYLÜL 1939

Almanya, Polonya'yı işgal etmeye başladı. 3 Eylül'de İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya savaş ilân etmesiyle İkinci Cihan Harbi başladı.

14 HAZİRAN 1940

Fransa'yı kısa sürede saf dışı bırakan Almanlar, Paris'i işgal etti. Kuzey Fransa, Almanların kontrolüne geçerken, güneyde yine Almanlara tabi, kukla bir hükümet (Vichy) kuruldu.

1940-1941

Almanya bir dizi harekât ve antlaşma ile Kıta Avrupası'nın çoğunu istila etti ve kontrolü altına aldı.

22 HAZİRAN 1941

Nazi Almanya'sı ve Mihver kuvvetleri, Sovyetler Birliği'ne karşı harekât başlattı (Barbarossa Harekâtı).

HAZİRAN'DA BAŞKA NE OLDU?

5 Haziran 1086: Kutalmışoğlu Süleyman Şah vefat etti.

9 Haziran 1617: Sultanahmet Camii ibadete açıldı.

12 Haziran 1830: Fransa, Cezayir'i işgal etti.

27 Haziran 628: Hayber Kalesi fethedildi.

EYLÜL 1942

Alman birlikleri Stalingrad'ı (Volgograd) kuşattı. Kuzey Afrika'daki Alman birliklerinin Mısır'a girmesiyle birlikte Almanya, askerî başarısının zirvesine ulaştı.

2 ŞUBAT 1943

Stalingrad'da köşeye sıkışan Alman 6. Ordusu, Sovyetler Birliği'ne teslim oldu.

6 HAZİRAN 1944

Gerek Stalingrad ve Kursk mağlubiyetleri, gerek Kuzey Afrika yenilgisi, Alman ordusunu zor durumda bırakmıştı. Ne zamandır fırsat kollayan Müttefik Kuvvetler (Amerika, İngiltere ve Kanada), Fransa'nın kuzeybatısındaki Normandiya sahillerine çıkarma yaptılar. Müttefikler, ağır kayıplar vermesine rağmen Alman direnişini kırarak, Fransa içlerine kadar ilerlediler. Doğuda ve batıda kısıpaca alınan Almanya, iyice köşeye sıkışarak geri çekilmeye başladı. Bu çıkarma, bir anlamda savaşın dönüm noktası olmuştur.

BAŞLARINA ALTIN SAÇILASI TALEBELER

Raşid Mehmed Efendi – 1667 / 1702

Yazıhane

Şehzade Mustafa Han'ın Derse Başlama Merasimi (1667)

Şehzade-i civan-baht Sultan Mustafa Han, altı yaşına girdi ve hocaya verilmek vakti erdi. Padişahın zaman zaman dinlendiği yerlerden olan Doğan köyü kazasında dikilmiş Otağ-ı Hümâyûn yanında Divanhane çerğeleri tabir olunur pek çok çadır kuruldu.

Bu senenin Muharremü'l-Haram'ının dördüncü isneyn (4 Muharrem Pazartesi / 26 Haziran 1667) günü, şeyhülislâm efendi, kaymakam paşa, Musahib Mustafa Paşa, Nişancı Abdi Paşa ve sair büyük vezirler ve meşhur vaiz Vanî Efendi, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, bilcümle devlet erkânı, Mevlid-i Şerif merasimlerinde âdet olan tertip üzere, hepsi Divan elbiseleriyle Harem-i Hümâyûn kapısı önüne varıp şehzade hazretlerini

Çocukların temel dinî bilgileri öğrenmelerinin, tarihimizde ayrı bir yeri vardır. Bundan evvel, 171. sayımızda Şehzade (Sultan Birinci) Mahmud'un bed-i besmele, yani derse başlama merasimi hakkında detaylı bir yazı yayınlanmıştı. Aynı yazı içinde, halk nezdindeki uygulama hakkında da bilgiler yer alıyor. Bu sayımızda ise Sultan İkinci Mahmud Han'ın talim-i sıbyan fermanı, konunun ehemmiyetini birinci ağızdan dile getiriyor ve gerekli talimatları veriyor. Yazıhanemizdeki metin ise, "Raşid Tarihi"nden alındı. Dördüncü Mehmed Han'ın şehzadesi Mustafa Han için yapılan derse başlama merasimi anlatılıyor hulasaten. Ve padişahın ilme verdiği önem konusunda kısa bir anekdot aktarılıyor. Son kısımda ise bu sefer Sultan Mustafa Han'ın oğlunun derse başlaması konu edinilmiş. . .

tazim ve hürmetle alıp Otağ-ı Hümâyûn'a getirdiler.

Padişah hazretleri, gözünün nuru şehzadesi için ayağa kalkıp gözlerinden öpmekle ona ikramda bulunup yanlarına oturtular. Oradaki kalabalığın vereceği korku ve endişeyi def etmek için şehzadeye babalık şefkatiyle muamele ettiler. Sonra sırf bir başlangıç olsun için üç dört harfi talim ettiler.

Hâzırûnun, baba ve oğul için yaptıkları hayır dualardan sonra vezirlere baştan ayağa kaplı ve âlimlere sof kaplı semmur kürkleri ve sair devlet erkânına hil'atler giydirdiler. Ondan sonra,

Divanhane çerğesi tabir olunur geniş çadıra varılıp hepsine ziyafet verildi. Hayırdüaya vesile olması için şehzadenin başına saçılan altınlardan

başka, şeyhlere ve fukaraya da pek çok hediyeler gönderildi.

Padişahın Huzurunda İlm-i Şerif

Padişah hazretlerinin huzurunda haftada birkaç gün *Tefsir-i Beyzavî*'den ders okumak ve ilahî hükümlerin mütalaasında bulunmak, sultanımızın faziletli âdetlerindendir. Yine Muharrem-i Şerif'in on ikinci salı günü dahi ikindi vaktinde şeyhülislam efendi, padişahımız tarafından davet buyuruldu ve yatsı vaktine kadar Kur'ân-ı Kerîm'in cevherlerinden nicesini kulaklarına küpe yaptılar. Hatta kadir-kıymet bilir padişah hazretleri, sırtlarında bulunan kaftanı, talim ve takrirlerinin nefisliği sebebiyle şeyhülislâm hazretlerine giydirdiler.

Bu günden sonra haftada iki kere namdar vaiz ve şeyhülislâm Vanî Efendi, talebesiyle hünkâr dairesine gelip ders okutmak, murad-ı hümayûn (padişahın isteği) olduğu kendisine bildirildi. Otağ-ı Hümayûn perdesi arasında Vanî Efendi ve talebeleri için üç çadır kuruldu ve Matbah-ı Âmire'den (saray mutfağından) günde iki defa olmak üzere yemek tayin olundu.

Padişah hazretlerinin huzurunda haftada birkaç gün "Tefsir-i Beyzavî"den ders okumak ve İlahî hükümlerin mütalaasında bulunmak, sultanımızın faziletli âdetlerindendir...

Şehzade Mahmud'a Muallim Tayini (1702)

Padişahımızın (Sultan İkinci Mustafa) gözünün nuru, Mahmud namındaki şehzadesinin hocaya verilmesi, sultanımızın muradı oldu. Ayın yirminci günü, Saray-ı Âmire'nin (Edirne Sarayı) Enderun tarafında olan geniş kısmına otaklar ve çergeler (bir nevi çadır) kuruldu. Vezirler, şeyhülislâm efendi ve kazasker efendiler hazeratı ve sair devlet erkânı burada toplandılar. Şeyhülislâmın oğlu İbrahim Efendi, hoca tayin olunup mutad olan merasimden sonra Divan-ı Hümayûn'daki tertip üzere hepsi yemekle ve sonra hil'at giydirilmekle ikram olundu. ■■

Osmanlı Dâhileri

MATRAKÇI

NASUH

TARİHÇİ, MATEMATİKÇİ,
HATTAT, RESSAM,
MİNYATÜR SANATÇISI,
MÜHENDİS VE
USTA SİLAHŞOR

DÂHİLİK ANALİZİ

“Mantık-Matematik” zekâ üstünlüğü sayesinde derin analizler içeren, eğitim amaçlı matematik kitabı yazmış bir mühendistir. “Sözel-Dilbilimsel” zekâsının üstünlüğü sayesinde uzmanlık seviyesinde tarih eserleri, “Görsel-Mekânsal” zekâsındaki üstün potansiyeli ile de ayrıntılı coğrafî eserler hazırlamıştır. “Bedensel-Kinestetik” zekâsındaki üstünlüğü ile harp sanatı gösterileri yaparken aynı yeteneği ile başarılı bir hattat ve ressam olabilmıştır. Öyle ki bunca farklılık arasında mana ve marifet sahibi olması “Kişisel-İçsel” zekâ üstünlüğünü de aktif olarak kullandığını gösterir.

MATRAKÇI

Matrak, silahşorlukta ve savaş sanatlarında ustalaşmak için oynanan bir oyundur. Nasuh, bu konuda da uzman ve geliştiricidir.

MİNYATÜRCÜ VE RESSAM

Usta bir minyatür sanatçısıdır. Özellikle şehirlere dair çizdiği minyatürler ve resimlerle sahada yeni çığır açmış; şehrin topoğrafyasını, yollarını, köprülerini, kalelerini, önemli binalarını hatta bitki örtüsü ve civarda yaşayan hayvanları dahi göstermiştir.

MATEMATİKÇİ

Kitaplar yazıp sultana takdim edecek seviyede iyi bir matematikçiydi. Bunlarda; dört işlem, kesirler, ölçekler, pozitif tam ve rasyonel sayılar, klasik aritmetiğin altı temel işlemi, birinci dereceden denklemlerin tam çözümüne dair çift yanlış hesabı, vergi, ölçü, tartı gibi konuları, çözümlü örneklerle anlatır.

HATTAT

Divan katiplerinin kullandığı İran usulü divanî yazı çeşidinin muadili olarak Osmanlı tarzı divanî yazıyı geliştirir.

TARİHÇİ

“Taberî Tarihi”ni Türkçeye tercüme ettiği gibi onun nihayete erdiği yerden İslâm tarihini devam ettirir ve kendi devrine kadar yazar. 4 ciltlik kitabının ismi, “Mecmau't-Tevarih”tir. Bundan başka 7 kitabı daha vardır. En önemlisi ise Kanuni Sultan Süleyman'ın ilk İran seferindeki konak yerlerini anlattığı ve minyatürlerini de kendisinin çizdiği, “Beyan-ı Sefer-i Menâzil-i Irakeyn”dir.

SİLAHŞOR VE MÜHENDİS

Usta binicidir; atlı sporlarda, silah ve mızrak oyunlarında, en ünlü rakiplerini saf dışı bırakır. Savaş taktikleri ve manevralarda “üstat” ve “reis” kabul edilir. Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadelerinin sünnet düğünü için düzenlenen şenliklerde iki adet yürür kule inşa etmiş, içinden çıkan silahşorlar, çeşitli oyunlar sergilemiştir.

ânın hikâ- yesi

TUNA SER

آنک چکایری

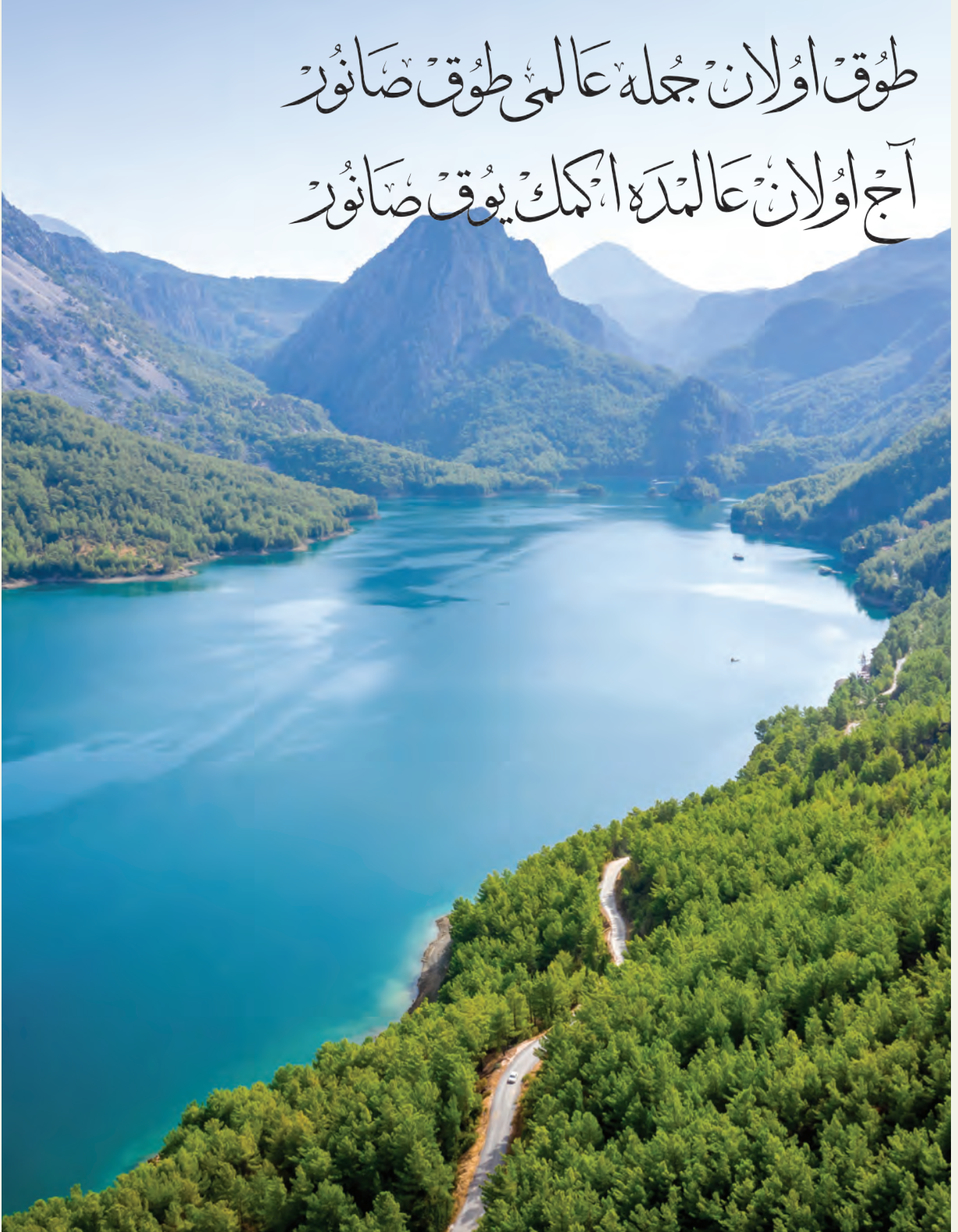
BEYOĞLU YANGIN YERİ

Sayırsız güzelliğın şehridir İstanbul.
Bu güzelliğini gölgeleyecek birçok badirenin de yaşandığı şehirdir aynı zamanda.
Depremler, yangınlar, salgınlar...
Ama hâlâ güzel, hâlâ ihtişamlı...
İşte o badirelerin büyüklerinden biri de 5 Haziran 1870 tarihli Beyoğlu Yangını. Beyoğlu'nun neredeyse yarısını harap eden, yüzlerce kişinin öldüğü, binlerce evin zarar gördüğü felakete Ağa Camii, Galata Sarayı gibi birçok tarihî yapı da yerle bir olmuştu. Yangından sonra Cadde-i Kebir ve civarında yeniden yapılaşmaya gidilmiş; Beyoğlu, Avrupai tarzda binalarla bugünkü görünümünü kazanmıştır.

**Tok olan, cümle âlemi tok sanır.
Aç olan, âlemde ekmek yok sanır.**

Sabâyi

طُوقَ أَوْلَانِ جُمْلَةَ عَالَمِي طُوقَ صَانُورَ
أَجَّ أَوْلَانِ عَالَمِدَةَ أَكْمِكَ يُوُقَ صَانُورَ

Fotoğraf: Manavgat Hat: Osman Yiğit

BENİ TEK BAŞIMA BIRAKMANIZ REVA MIDIR?

25 Haziran 1861 (16 Zilhicce 1277) tarihinde, 38 yaşında ebedî hayata irtihal eden Abdülmecid Han'ın saltanatı 21 sene 6 ay sürmüştü. Babası Sultan İkinci Mahmud'un vefatını ve 17 yaşında Osmanlı tahtına çıkan Abdülmecid Han'ın içinde bulunduğu hâli, tarihçi Ahmed Cevdet Paşa şöyle anlatır:

“İstanbul'da o mevsimde görülmemiş şiddetli bir yağmur yağıyordu. Sadrazam Rauf Paşa ve yanındaki devlet büyükleri, Köprülü Kütüphanesi'nin çatısı altına sığınmışlardı. Herkesin yüzünde sadece keder değil, korku da vardı. Otuz bir sene dört gün saltanat sürmüş olan İkinci Sultan Mahmud'un devri çok badireli geçmişti. (...) Verem illetinden elli dört senelik ömrün sonunda hayata gözlerini kapayan Sultan İkinci Mahmud'un cenazesi önünde herkes, bu fâni dünyanın akıbetinin nasıl bir hiç olduğunu idrakin hazin muhasebesi içinde idiler.

İşte Sultan Abdülmecid, yüreklerin buruk olduğu bir atmosferde, 17'sinde bir delikanlı olarak tahta çıktı. Hırka-i Saadet dairesindeki duasının ne kadar derûnî ve samimî olduğunu görenler bilir. O sırada Ruslar, İstanbul'u işgal ile tehdit ediyorlardı. Genç ve hassas padişah, yaşlı ve tecrübeli vükelâsının sükût ve mağmum (gamlı) tavrı karşısında nefsine hâkim olamamış, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) mübarek emanetlerine kapanarak gözyaşları dökmüş:

‘Bu ne gamdır, bu ne kederdir; daha saltanatımın ilk gününde mülk-ü milletin felâketi ile karşı karşıyayım. Sizler bu devletin nân-ı nimeti ile perverde olmuş nice tecrübelerin sahibisiniz. Şimdi başlarınız önde, beni hâdisatın içinde tek başıma bırakmanız reva mıdır?’ demişti.”

Geçimini sağlamak için çalışmanın peygamberlerin sünneti olduğunu; Âdem Aleyhisselâm'ın çiftçilik, Nuh ve Zekeriya Aleyhisselâm'ın marangozluk, İdris Aleyhisselâm'ın terzilik yaptığını, İbrahim Aleyhisselâm'ın kumaş ve elbise sattığını, Davud Aleyhisselâm'ın demircilikle meşgul olduğunu, Süleyman Aleyhisselâm'ın yapraklardan, büyük sepetler örüp sattığını, İsa Aleyhisselâm'ın, ip satarak geçimini sağladığını, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ise çobanlık, ziraat ve ticaretle meşgul olduğunu...

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

SÖZLERİN ASILLARI

GAZLI BEZ

Cerrahî pansuman için kullanılan pamuktan, seyrek dokuma kumaşa farklı ifadeler kullanılır. Aslında, bunun gazla hiçbir alakası yoktur. Filistin'in Gazze şehrinde üretilip, Osmanlı coğrafyasına ihraç edilen bezin üretildiği şehre istinaden "Gazze bezi" denilmiş, zamanla bu ifade, "gaz bezi, gazlı bez" şeklinde dönüşmüştür.

HÜKÜMDARLARIN KAPISI

İran hükümdarlarından birisi, sarayının kapısına, "Hükümdarların kapıları akıl, mal ve sabrı gerektirir." diye yazdırdı. Hikmet ehli bir zat, bu yazının altına "Bunlardan birine sahip olan, hükümdarın kapısına varmaya gerek duymaz." diye yazdı. Durum, hükümdara bildirilince bu hoşuna gitti ve ona hediyeler verilmesini, kapıya yazdığının ise silinmesini emretti.

ULAK'TAN TELEFON'A

Eskiden, postacılara "ulak" denirdi. Belli aralıklarla yollara yapılmış konaklama yerlerinde ulaklar için atlar bulundurulurdu. Osmanlı devrinde haberleşme, ulaklar ve konaklama yeri olan "menzilhâne"lerle devam etti. Zamanla, atlı ulaklara rakip olarak "peyk"ler ortaya çıktı. Peykler, küçük yaştan itibaren özel yetiştirilen, kendine has kıyafetleri ve eşyaları olan koşucu postacılarıydı. Devlet içindeki özel haberleşmeyi sağlıyordu.

Peykler, gece gündüz koşabildikleri için daha çabuk hedeflerine ulaşabiliyor ve daha güvenilir sayılıyorlardı. Atlı ulaklar, yorulan atlarını menzillerde değiştirdikçe sadece gündüz yol alabiliyorlardı. Üstelik peykerler gibi tepelik, kestirme yollardan gidemiyorlardı. İyi bir atlı, günde 90 kilometre, iyi yetişmiş bir peyk ise 120 kilometre gidebiliyordu. Sultan İkinci Mahmud devrinde menzil sistemine son verildi, posta teşkilatı kuruldu, menzilhâneler postaneye dönüştürüldü. 1847'de ilk telgraf hattı İstanbul-Edirne arasına döşenmiş, çok geçmeden yaygınlaşmıştı. 1909'da ilk manuel telefon santrali, İstanbul'da hizmete girdi. Daha çok devlet kurumlarında kullanıldı. 1984'e geldiğimizde şehirlerarası ve milletlerarasına açık ankesörler ülkemizde yayılmıştı. Çok geçmeden, her eve bir telefon fazla gibi görülürken her cebe bir telefon devri başladı.

HANGİ KARDEŞLİK?

Fransa inkılabında, meşhur "Jakoben" gürûhunun meslekte sloganları "uhuvvet veya mevt" yani "ya kardeşlik ya da ölüm" sözüydü. Şamfur, bu sloganı şöyle açıklıyor: "Kardeşim ol! Yoksa seni öldürürüm! Bu adamların kardeşliği, Habil ile Kabil'in kardeşliğinin aynısıydı!"